

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Ківалов С.В.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО.....	8
<i>Стрельцов Є.Л.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ (ПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ).....	9
<i>Баулін Ю.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	12
<i>Музика А.А.</i> ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ: НОВОСТВОРЕНІ ПРОБЛЕМИ НА ТЛІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ВІД 28 ЛИПНЯ 2022 Р. № 2472-ІХ.....	16
<i>Вереша Р.В.</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	20
<i>Житний О.О., Бадюков Ю. В.,</i> КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ПОГАНОВОГО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ ВИМІР)	23
<i>Конопельський В.Я.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	25
<i>Лихова С.Я.</i> КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ.....	28
<i>Мусієнко А.В.</i> ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ АБОРТУ ЯК НАПРЯМОК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	31
<i>Ступник Я.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	33
<i>Тіщенко В.В.</i> ПОНЯТТЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ І КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	36
<i>Heinrich, Bernd.</i> THE ISSUE OF “TRIAGE” IN GERMAN CRIMINAL LAW.....	38
<i>Харитонов С.О.</i> ВОЄННА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	42
<i>Чуваков О.А.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОХОРОНУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	44
<i>Вознюк А.А.</i> ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЙ УЧАСНИКІВ ДНР/ЛНР ПІД ЧАС МІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ.....	46

Мусієнко А.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільного та
кримінального права Державного
університету інфраструктури та
технологій*

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ АБОРТУ, ЯК НАПРЯМОК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Питання штучного переривання вагітності завжди актуальним для людства. Тривалий час жінка не мала права самостійно вирішувати питання пропонуванні вагітності, що було зумовлено сильним релігійним впливом, який подекуди зберігається і до нині.

Складність цієї цього питання зумовлена з одного боку правом жінки вирішувати долю своєї вагітності, а з іншого боку прагненням суспільства обмежити це з міркувань підтримки народжуваності. Варто підкреслити, що демографічна ситуація в деяких країнах сучасності наближена до стану катастрофічної [1.]. Історичний досвід переконливо свідчить про те, що запровадження заборони або обмежень на штучне переривання вагітності призводить до збільшення кількості незаконних абортів, які часто проводяться в неприйнятних умовах, особами без відповідної підготовки та кваліфікації. На жаль, такі незаконні аборти часто мають тяжкі наслідки для здоров'я жінки або взагалі закінчуються трагічно.

За даними ВООЗ Близько 70 тисяч жінок у всьому світі щорічно вмирають від наслідків абортів, виконаних непрофесіоналами, або проведених у антисанітарних умовах. Серйозні ускладнення після таких абортів, що призводять до тривалих або хронічних захворювань, фіксуються ще у п'яти мільйонів жінок.

Згідно даним дослідження, в період з 1995 по 2003 рік загальна кількість абортів у світі знизилася з 46 до 42 мільйонів на рік. В той же час частка нелегальних або проведених у небезпечних умовах абортів залишилася незмінною - близько 50%. Більшість абортів – близько 35 мільйонів – припадає на країни, що розвиваються. На них же припадає близько 97% небезпечних абортів. В даний час у всьому світі абортom закінчується в середньому кожна п'ята вагітність, проте в різних регіонах цей показник істотно варіюється. Так, в країнах Східної Європи на кожні 105 абортів припадає всього 100 пологів, тоді як в Західній Європі ці показники складають, відповідно, 23 на 100, а в Північній Америці – 33 на 100.

У Африці, де аборти законодавчо заборонені в більшості країн, на кожні 100 пологів припадає 17 абортів. Законодавча заборона на переривання вагітності не призводить до зниження абсолютного числа абортів. Зокрема, в Гані, де аборти заборонені, а профілактика ВІЛ-інфекції побудована на програмі пропаганди тому, що утримується від позашлюбного сексу, в 2003 році припадало 54 аборти на 1000 жінок, що більш ніж у два рази більше, ніж у США. Втім, як вказують критики, останні висновки засновані на досить приблизних даних, оскільки регулярний облік абортів у країнах, де вони заборонені, відсутній. [2.]

Незаконне проведення абортu становить небезпеку для життя і здоров'я вагітної жінки, а в ряді випадків спричиняє тяжкі наслідки (наприклад, смерть, безплідність, важкі захворювання тощо). Статтею 134 КК України передбачена відповідальність за незаконне проведення абортu або стерилізації.

Проведення законного абортu чинним законодавством не забороняється, але він має проводитися лише в стаціонарних лікувальних установах, спеціально пристосованих для подібного роду операцій і по медичним показанням. Протиправність абортu усувається станом крайньої необхідності. Кримінальний кодекс України передбачає відповідальність за три види абортu:

- проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти (ч. 1 ст. 134 КК), суб'єктами цього злочину визнаються особи, які не мають вищої медичної освіти (медсестри, акушерки, фельдшери та інші особи, що мають середню медичну освіту), незалежно від того, де вони провели аборт, а також особи, які взагалі не мають ніякої медичної освіти або й взагалі без будь-якої освіти;
- примушування до абортів без добровільної згоди потерпілої особи (ч. 2 ст. 134 КК), якщо аборт було проведено просто за відсутності попередньої та інформованої згоди на нього, навіть без якихось насильницьких дій [3, с. 118];
- незаконне проведення абортів, що спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої особи (ч. 3 ст. 134 КК), якщо втручання було проведено відповідним фахівцем, але спричинило тривалий розлад здоров'я, безплідність або смерть потерпілої.

Частина 3 ст. 134 має на увазі з суб'єктивної сторони ті випадки, коли, проводячи умисно незаконний аборт, винний щодо тривалого розладу здоров'я, безплідності або смерті потерпілої діє через необережність.

За чинним законодавством для проведення абортів необхідна згода жінки та наявність відповідних медичних або соціальних показань. Однак, згода вагітної жінки на проведення абортів не виключає відповідальності за ст. 134 особи, яка проводить такий аборт.

Покарання передбачає за ч. 1 ст. 134 — карється штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк; за ч. 2 ст. 134 — карється обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого; за ч. 3 ст. 134 — карється обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

На думку автора, відповідальність за посягання на життя та здоров'я особи, а особливо вагітної жінки не може бути м'якою. Посилення пеналізації покарання за ч. 1, ч. 2 ст. 134 КК, на думку автора, буде сприяти більш потужному захисту об'єкта посягання.

На думку автора, право кожної жінки вирішувати долю своєї вагітності є беззаперечним. З метою запобігання та зниження латентності подібних кримінальних правопорушень, автор переконаний у необхідності зменшення законодавчих, фінансових, організаційних бар'єрів для жінок, втосовно можливості реалізації їх репродуктивних прав [4]. Все зазначене набуває особливої актуальності в умовах надзвичайного стану, на фоні повномасштабної агресії в Україні.

Список використаних джерел:

1. Демографічна трагедія України: другий голодомор? URL: <https://cutt.ly/q1ViWuJ>.
2. ВООЗ: кримінальні аборти вбивають 70 тисяч жінок на рік. URL: <https://cutt.ly/R1JpTgu>.
3. Дьоміна О. П. Нові складі злочинів за ст. 134 Кримінального кодексу України у світлі Стамбульської конвенції: аналіз деяких ознак. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2019. Вип. 3 (87). С. 109-122.
4. WHO. Abortion care guideline. URL: <http://surl.li/dygux>.